

PhDr. Jaroslav Mrňa. Farní kroniky jako pramen církevních a sociálních dějin na příkladu pamětních knih farností v děkanství velkomeziříčském. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, Ústav dějin křesťanského umění, Církevní a obecné dějiny, 2015. 275 s. Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Oponentský posudek

Autor dizertační práce PhDr. Jaroslav Mrňa navázal tematicky v předkládané disertační práci na práci diplomovou (MRŇA, Jaroslav. *Farní a děkanská knihovna ve Velkém Meziříčí. Soupis rukopisů a starých tisků*. České Budějovice, 2011; diplomová práce (Mgr.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta) a rigorózní (MRŇA, Jaroslav. *Bibliotheca parochiae Magnomesericensi[s]. Historie, rozbor a soupis rukopisů a starých tisků farní a děkanské knihovny ve Velkém Meziříčí*. České Budějovice, 2012; rigorózní práce (PhDr.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta), nichž svoji pozornost zaměřil na dějiny farnosti a děkanství ve Velkém Meziříčí, speciálně knihovnu. V průběhu bakalářského studia ho zaujala rovněž problematika farních pamětních knih, konkrétně první farní pamětní kniha Velkého Meziříčí z let 1816-1938, kterou založil děkan Jakub Příhoda (MRŇA, Jaroslav. *Protocollum domesticum farnosti velkomeziříčské (1816-1938)*, České Budějovice 2009; bakalářská práce (Bc.) Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta). J. Mrňa tedy svůj dlouholetý zájem v oblasti církevních dějin upřený na Velkomeziříčsko v předkládané práci disertační více než zúročil.

Ústředním tématem práce se stal jeden z důležitých „ego-dokumentů” mapující historii církevní každodennosti – pamětní knihy (kroniky) farností, které představují cenný historický výpovědní pramen, důležitý zejména z hlediska archivnictví, církevních dějin, historiografie či sociálních věd. Autor se zabýval však nejen pamětními knihami farností v celém velkomeziříčském děkanství, ale průzkum rozšířil na české i moravské církevní provincie a sousední země (Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko), což mu umožnilo sledovat danou problematiku v širším záběru.

Práce je členěna na **dva základní oddíly – 1) farní kronika jako pramen a 2) pamětní knihy velkomeziříčského děkanství.**

V první části prvního oddílu autor zasazuje farní kroniku jako narativní pramen (shodný či podobný svým chakterem žánru kronika) do širšího dějinného vývoje české a částečně světové historiografie (viz kap.1.1-1.7. *Farní kronika na pozadí*

historických prací českého a světového dějepisectví od starověku až romantismus 19. století; s. 16-40). Další podkapitolu této části (viz kap.1.8. *Farní kronika jako umělecké dílo, pamětní a úřední kniha*) tvoří autorova charakteristika toho literárního útvaru. Žánrové vymezení sledovaného literárního dokumentu má své opodstatnění, i když dle mého názoru by bylo možná lépe uspořádat sled jednotlivých podkapitol: kronika je na prvním místě pamětní, pak úřední dokument a teprve v poslední řadě může (ale nemusí) představovat umělecký dokument. Je poněkud škoda, že uměleckost chápe autor jen z pohledu formálního (úprava knih, jejich výzdoba apod.) a že nevěnuje pozornost také posouzení uměleckých hodnot kronik z hlediska obsahového či stylistického (v případě že kronikám umělecké kvality chybí, bylo by dobře se o tom alespoň zmínit).

Poznámka ke kapitole 1. Farní kronika na pozadí historických prací českého a světového dějepisectví:

Domnívám se, že autor svoje tvrzení uvedené v závěrečném shrnutí disertační práce o tom, že v prvním oddílu druhé části provedl srovnání kronik „*velkých mistrů a pozdějších pisatelů farních kronik*” (cit. ze s. 325) víceméně nenaplnil; ostatně ani moc dobře nemohl, neboť farní kroniky jsou pamětním dokumentem *suis generis* a srovnání s historickými pracemi českého a světového dějepisectví je poněkud násilné (lze spíše poukázat na specifičnost narativního dokumentu farní kroniky v kontextu těchto prací a v kontextu žánru kronika, pamětní kniha). Navíc mám za to, že kapitolu přehledu historických prací českého a světového dějepisectví autor „šil tak trochu horkou jehlou”, snad i poněkud účelově (na způsob úvodů diplomových prací, v nichž diplomant dokládá svůj všeobecný rozhled).

Kapitola není dle mého mínění dobře zvládnutá obsahově (exkurz do dějin dějepisectví je pojat značně obecně a „hutně”, což při daném časovém rozpětí ani jinak nejde, čímž se stává poněkud samoúčelným a jeho vypovídající hodnota ulpívá na povrchu kompilace) a bohužel ani formálně. Nejde jen o jazykové překlepy, nezřídka pokulhává stylistika i pravopis (interpunkce, shoda podmětu a příděčí, i/y ve vyjmenovaných slovech, velká písmena apod.) a často se objevují i nepříjemné chyby či nepozornosti ve jménech (Přibík Pulkava z Radetína, Švanberkům, laydenském nakladatelství, Matěje Benedikta Beluckého, vlivu Montesquiea, Voltaira, Rousseau, Adolfem Ludwigem Schlözerem, Arnoldem Ludwigem Hermannem Heerem aj.) a v názvech děl (Chronoligia, Chronikon, Cronika causam ..., Klarionova kronika,

Monasticon Moraviense diplomatico-historiko-chronologicum, svými Paměťmi plzeňskými, Staří letopisné čeští apod.), popř. věcné chyby (Museum království českého bylo založeno v r. 1818 a nikoliv 1817).¹

Druhá část prvního oddílu (2. *Struktura formuláře a normy pro vedení farních kronik*, s. 52-76) vychází z analýzy rozdílných vlastností farních kronik užívaných v české a moravské církevní provincii, pro niž autor vybral reprezentativní vzorek 915 pamětních knih farností v dané oblasti (v příloze uvádí jejich seznam). Analýze formuláře a normám pro vedení farních kronik věnoval přes dvacet stran, přičemž provedl užitečnou a zdařilou komparaci s pamětními kronikami v sousedních zemí.

Druhý oddíl věnovaný farním kronikám velkomeziříčského děkanství je uveden přehledem historických událostí dané lokality dovedeným až do současnosti (3. *Historický vývoj velkomeziříčského děkanství*, s. 79-109) a pokračuje rozbořením jednotlivých pamětních kronik 17 farností vedených od r. 1626 do r. 2000 (4. *Farní kroniky velkomeziříčského děkanství a jejich komparace*, s. 110-161). Závěr tohoto oddílu tvoří závěrečná komparace všech farních kronik daného děkanství doplněná vhodně dvěma grafy (*Jazykové složení textů kronik velkomeziříčského děkanství a Počátek vedení kronik velkomeziříčského děkanství*). Při práci s prameny odvedl autor velký kus systematické a poctivé práce, kterou je nutno ocenit.

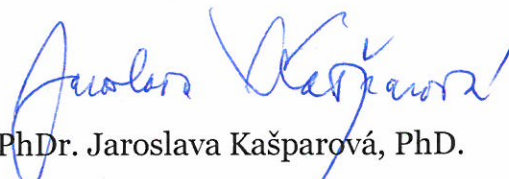
Vlastní text doplňuje příloha, v níž autor přiložil kromě seznamu 915 pamětních knih farností též obrazovou přílohu, a samozřejmě seznam zkratk a seznam použitých pramenů a literatury.

Předkládaná disertační práce je nepochybně přínosem k církevně historickému bádání. Zaměřila badatelskou pozornost na opomíjený historický narativní pramen, jež představují farní pamětní knihy, a vytvořila solidní základ pro další rozsáhlejší studium pamětních knih farností v celé České republice. Do budoucna však doporučuji autorovi věnovat větší péči jazykové a stylistické úpravě svých textů, a to tak, aby formální a pravopisné nedokonalosti a chyby nesnižovaly jejich odbornou úroveň.

¹ Jazykové chyby se objevují i v další části textu, ale již mnohem méně, přestože i zde by místy pečlivější formální vyjádření nebylo na škodu.

Disertační práci Jaroslava Mrní i přes výše uvedené výhrady a připomínky
doporučuji k obhajobě.

V Praze, 10. 2. 2016

PhDr. Jaroslava Kašparová, PhD.